

ROVARÁSZ HÍRADÓ

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: Nagy Barnabás, Ronkay László, Rozner István

MAGYAR ROVARTANI TÁRSASÁG

Budapest, 1088, Baross u. 13. Természettudományi Múzeum Állattára

Megjelenik 4 havonként

1991 JÚNIUS

AZ MRT PÁLYÁZATON NYERT NEGYED-MILLIÓJA

Ha bankok és egyéb szervezetek beruházásait, ilyen-olyan alapítványok, művészeti vállalkozások, lottó és totó főnyeremények összegeit nézzük, az MRT 250.700 Ft-ja, amelyet a társadalmi egyesületeket támogató alapból kapott -- elenyésző összegnek számít. Persze, a szponzoráláshoz, adományokhoz aligha szokott Társaságunk számára ez az összeg mégis jelentős, köszönetet érdemlő anyagi segítség. Különösen ha meggondoljuk, hogy az MRT évtizedeken keresztül tartotta fenn magát évi 30 Ft-os tagdíjából.

Az igaz, hogy csupán a tagdíjakra szorítkozó társasági élet kiadásaiban csak a legszükségesebb tételekre futotta. Már régen le kellett mondania (a háború előtt) saját kiadású Rovartani Közleményekről, ami mostmár a Természettudományi Múzeum Állattárának is -- ahová a Folia Entomologica Hungarica kiadása, "tulajdonjoga" átkerült -- egyre nagyobb anyagi terhet jelent. A Társaság csak szerény, majdhogynem jelképes összegekkel tudhatja honorálni a Magyar Rovarászati Napokra kiírt pályázatokat, gyűjteményeket, kiállításokat. A Társaságnak soha nem voltak fizetett tisztségviselői, s a Rovartani Közlemények cikkeiért, vagy a Frivaldszky-plakettes kitüntetésekért sem járt honorárium. A teljes mértékű "tiszteletbeli" munka, önzetlen fáradozás a társasági célkitűzésekért -- a hazai, sőt, az expedíciós munkák révén távoli vidékek rovarvilágának tudományos feltárása, s egyéb rovarozás diszciplínák művelése -- volt a mindenkori elv, s ezt mindeddig sikerült is teljes társasági függetlenségben szolgálni. Talán fennállott a csábító lehetőség az elmúlt évtizedekben is, hogy ehhez, vagy ahhoz a szövetséghez, egyesülethez tagozódva esetlegesen anyagi segítséget kapjon Társaságunk, azonban ebben kimondva-kimondatlanul -- mindig a társasági függetlenség feladásának fenyegetése sejtett.

Reméljük, hogy a mostani pályázon nyert negyed-millió forint -- társasági függetlenségünk további megőrzése mellett -- fokozott támogatási forrása lehet a Kárpát-medence rovarvilága feltárásának, a természetvédelmi vonatkozású és egyéb rovarbiológiai, ökológiai kutatásoknak is.

Nagy Barnabás

ECE - SIEEC

Az 1991 szeptember 1-7 között Gödöllőn, az Agrártudományi Egyetemen megrendezésre kerülő Európai Entomológus Kongresszusra és a vele közösen tartandó Középeurópai Rovarfaunisztikai Szimpoziумra május 22.-ig 295 fő (közülük 42 kísérő) jelentette be részvételi szándékát. Valószínű, hogy ennél több résztvevőre számíthatunk, mivel a határidő lejárta ellenére -- a szimpoziумok gyakorlatának megfelelően -- még most is kapjuk a részvétel iránti igényeket.

Balázs Klára

TÁRSASÁGI HIREK

PÁLYÁZAT. Az Országgyűlés ez év elején pályázatot írt ki társadalmi szervezetek támogatására. Társaságunk vezetősége, amint ezt januári Közgyűlésünkön, a titkári beszámolóban már ismertettük, megpályázta és elnyerte ezt a lehetőséget. Ennek eredményeként erre az évre 250.700 Ft összegű támogatást nyertünk; felhasználására a Választmány határozata értelmében pályázatot írtunk ki a Magyar Rovartani Társaság tagjai számára.

A pályázat címe: A Kárpátmedence rovarfaunisztikai feltárása. A pályázó rovargyűjtésre, feldolgozásra, publikálásra kérhet anyagi támogatást. Feltételeiről tagtársainkat írásban tájékoztattuk. A pályázat benyújtásának határideje: 1991 június 24.

1991 május

Balázs Klára

XIV. MAGYAR ROVARÁSZATI NAPOK. 1991-ben november 15-17 között rendezzük meg a Rovarászati Napokat. A programban a szokásos előadó ülések, kiállítás és rovarbörze szerepelnek. Ekkor kerülnek kiosztásra a pályázatok díjai is. Az előadó-ülésekre faunisztikai, ökológiai, ökofaunisztikai tárgyú előadások, valamint gyűjtőúti beszámolók bejelentését várjuk. A Rovarászati Napokra szóló felhívást ugyancsak kiküldtük tagtársainknak, amelyben többféle pályázási lehetőséget is meghirdettünk:

Nem főhivatású rovarászok faunisztikai, ökofaunisztikai dolgozatokkal, míg a Társaság valamennyi tagja különböző kiállítási anyaggal (gyűjtemények, gyűjtőúti rovaranyagával, a diaversenyre 1-6 --sorozat esetében max. 10) db színes diával, a fotokiállításra poszterszerű összeállításban "rovarok", "gyűjtőúti", "a társaság életéből" témákkal, a rajz, festmény-kiállításon "rovarok", "rovarok és környezetük" témákkal) vehetnek részt.

A dolgozatokat 1991 október 18-ig, míg az október 18-ig bejelentendő kiállítási anyagokat november 8-ig kérjük a titkárhoz eljuttatni.

1991 május

Balázs Klára

ROVARÁSZ KIRÁNDULÁS. Az 1991 évi rovarász kirándulást a korábbi (bakonyi) tervekől eltérően Salgótarján környékére tervezzük, június 22-én. Önköltségi áron megkaptuk -- Seprős Imre választmányi tagunk közbenjárására -- a Növény és Tala-jvédelmi Szolgálat 34 személyes Ikarus autóbuszát, így lehetőségünk lesz arra, hogy a Bárnai Nagykö, Salgó menedékház, Salgóvár környékén túrázhassunk és gyűjthessünk és esetleg Somoskő várát, valamint a "Bazaltömlést" is megtekinthessük. Indulás 8 órakor lesz a Keleti pu. érkezési (Kerepesi úti) oldalától. A visszaérkezést kb. 20 órára tervezzük.

1991 május

Balázs Klára

KONFERENCIÁK - ÉRTEKEZLETEK

SIEEC BIZOTTSÁGI ÜLÉS. A Középeurópai Entomofaunisztikai Szimposium Állandó Bizottsága 1991 április 22-23.-án tartotta soros ülést Budapesten. Ezen főként a SIEEC jövőjéről, az "Összeurópai Rovartani Társaság" esetleges alapításáról, s a két szervezet lehetséges viszonyáról volt szó. Ezekon kívül személyi kérdések s a következő szimposium helyének kijelölése is szóba került.

Az Állandó Bizottság állást foglalt a SIEEC önállóságának megőrzése mellett és időszerűtlennek tartotta az "összeurópai" társaság megalapítását. Ugyanakkor javaslat született a SIEEC társasággá alakításáról s egy nemzetközi rovarantani folyóirat megindításáról. Az Állandó Bizottság magyar tagozata feladatul kapta a társaság és a folyóirat-indítás lehetőségeinek megvizsgálását, mivel a központot ugyancsak Budapestre tervezték.

1991 május

Mahunka Sándor

ENTOMOLOGENTAGUNG - WIEN - 1991. A német (DGaaE) a svájci (SEG) és az osztrák (ÖEG) rovarantani társaságok április 2-6 között Bécsben rendezték meg a két-évente hagyományosan sorakerülő rovarász napokat, amelyen Társaságunk elnöke és titkára, Jenser Gábor és Balázs Klára is résztvett. Rövidebb időre megjelentek még Benedek Pál és Voigt Ersébet tagtársaink is.

A rendezvénysorozaton 540 entomológus vett részt, többségük Németországból. A rendező társaságok tagjain kívül 20-25 egyéb nemzetiségű (olasz, cseh, lengyel, román, holland, USA-beli, svéd, angol, jugoszláv, magyar) entomológus is jelen volt, ami még tovább bővítette a rendezvény nemzetközi jellegét.

A 209 előadásra 12 szekció keretében került sor, melyek közül a "Biológiai védekezés, integrált növényvédelem" és az "Új eredmények a kártevők elleni védekezésben" szekciókban elhang-

zottak (az összes előadások egyharmada) vonzotta a legtöbb érdeklődőt. Ugyanez elmondható a poszterszekcióról is. Ugyanitt hangzott el Jenser Gábor (a *Haplothrips subtilissimus*ról) és Balázs Klára (az *Adoxophyes orana*ról) előadása is.

A megnyitó két miniszter jelenlétében, kamarazenekar számai mellett, a társaságok elnökeinek köszöntőivel, valamint előadásaikkal, a záróülés kerekasztal-beszélgetéssel a növényvédelem jövőjéről nagyon jó keretet adott a találkozó számára. A szakmai programot 4-féle kirándulási lehetőség, a polgármester Rathaus-beli fogadása, a szekció-elnökök részére a Schönbrunni Lepkeházban rendezett miniszteri fogadás, a kísérők számára bécsi városnézés egészítette ki.

A DGaaE elnöke, Funke Úr meghívása alapján alkalmunk volt a Német Rovartani Társaság ülésén is résztvenni, a szeptemberi ECE-SIEEC rendezvény előkészítéséről tájékoztatót adni, illetve felvetni a magyar entomológusok ötletét egy esetleges Európai Rovartani Társaság megalakításáról és összegyűjteni az ezzel kapcsolatos javaslatokat, észrevételeket.

1991 május

Balázs Klára - Jenser Gábor

A IOBC UKRAJNAI ÜLÉSE. Seprős Imre és alulírott résztvettünk Csernovcú városában rendezett ülésen, amelyet a Nemzetközi Biológiai Védekezési Szervezet (IOBC) Tanácsa szervezett 1991 április 3-5 között. A szervezet szimpóziumokat tervez a következő témákban: üveg-házak biológiai védelme (Lengyelország), mikrobiológiai védekezés (SZU), feromon-kutatásról (SZU).

1991. április

Kozár Ferenc

ROVAROK A NEVELÉSBEN. (Insects in education) címmel rendeztek Bath (Anglia) egyetemén egy-napos értekezletet, amelyen a minden rendű iskolában, a rovarokról szóló oktatás kérdéseit vitatták meg entomológusok, elméleti és gyakorlati pedagógusok, 1991 márc. 11.-én.

PARAZITOLÓGIAI VILÁGKONGRESSZUS (állatorvosi) volt Párizsban 1990 aug. 20-24.-én. Az ott elhangzottak egy részét Erős Judit: Beszámoló az arachno-entomológiai tárgykörű előadásokról címen foglalta össze a Magyar Parazitológusok Társasága 1991 ápr. 25.-én tartott ülésén.

NÖVÉNYORVOSLÁS SZÁNTÓFÖLDÖN. Nyolcadik ágazati tanácskozását tartotta a Magyar Agrártudományi Egyesület Növényvédelmi Társasága 1991 márc. 7.-én, Budapesten. Az elhangzott számos előadás közül csupán egy volt kifejezetten rovar-tani, nevezetesen Rakk Zs. - Varga K. értekezése a repceszár-ormányosról (*Ceutorrhynchus quadridens*).

NÖVÉNYVÉDELMI TUDOMÁNYOS NAPOK. A februári lapzárta folytán az RH-6-ba már nem kerülhetett híradás a 37. Növényvédelmi Tudományos Napokról (febr. 26-27). A három ízben összeült agrozoológiai szekcióban túlnyomórészt ízeltlábúakkal foglalkozó előadások hangzottak el, szám szerint 28, közöttük Magyarországon újként megjelent kártevőkről is: orosz búza-levéltetű - *Diuraphis noxia*, dohányliszteske (Kozár F. javasolta magyar név) - *Bemisia tabaci*. Az ülések ezúttal a TIT Bocskay-úti helyiségeiben voltak.

VEKTOR-ÖKOLÓGIAI KONFERENCIA. A "6th Annual Meeting of the Society for Vector Ecology European Region" -- lesz Gödöllőn, 1991 aug. 26-31 között. A szervező bizottság több tagja, sőt elnöke (Szalay-Marzsó L.) és titkára (Erős J.) is tagtársaink közül került ki.

SZITAKÖTŐS SZIMPOZIUM. A "XI. Internat. Symp. of Odonatology" 1991 aug. 18-25 között lesz az olaszországi Trevi-ben (Perugia).

NÖVÉNYVÉDELMI VILÁGKONFERENCIA BRAZILIÁBAN. A "XII. Internat. Plant Protection Congress" 1991 aug. 11-16 között lesz Rio de Janeioban.

ROVAR-NÖVÉNY KAPCSOLATOKRÓL lesz szimpózium (8th Internat. Symp. on Insect-Plant Relationships) lesz Wageningenben (Hollandia) 1992 márc. 9-13 között. Előzetes jelentést kérnek 1991 júl. 1-ig.

ÖKOLÓGIAI KONGRESSZUS. A "6th European Ecological Congress" Marseillesben (Francia.) kerül megrendezésre 1992 szept. 7-11 között.

INSECT MOLECULAR SCIENCE címen rendez a Royal Entomological Society 1991 szept. 12-13.-án, Londonban szimpóziumot. A molekuláris biológia szintjén kerül sor a rovar-taxonómia, genetika, immun-rendszer, a rovarok környezettel való kémiai kapcsolatának, a rezisztencia és az élettani szabályozás kérdéseinek elemzésére.

KUKORICAMOLY ELLENI REZISZTENCIA munkacsoport (IOBC-IWGO) ülése 1991 szept. második hetében lesz.

HYMENOPTEROLÓGUSOK TALÁLKOZÓJA lesz Sheffieldben (Anglia) 1991 aug. 11-17 között.

"**INTRNAT. CONGR. ON INVERTEBRATE REPRODUCTION**" lesz Dublinban (Írország) 1992 jún. 28-júl. 3 között.

1991 május

Nagy Barnabás

NEMZETKÖZI ROVARTANI KONGRESSZUS PEKINGBEN 1992 jún. 28-Júl. 4 között. Az előkészítő bizottság pekingi tapasztalatairól közöl beszámolót a Royal Entomological Society bulletinje, az Antenna januári száma. A kongresszus színhelye a (hirhedtté vált) Tienanmen-tértől 9 km-re lesz, az Ázsiai Játékok számára korábban épített Öt Kontinens Hotelben (1259 szobával). A helyi szervezőknek nehézséget jelent a kemény- valuta szűkössége. Az előkészítő bizottság nyugati tagjai ezért is javasolták, hogy a kínaiak készítsenek mindenféle, rovarokat ábrázoló csecsebecsüket (festmény, kendő, véset, pólóing, nyakkendő, stb.), amelyeket a külföldiek bizonyára nagy mennyiségben vásárolnának -- kemény- valutáért...

Egyébként a kínai entomológiai társaság 6000 tagja közül kb. 1500 szándékozik résztvenni a kongresszuson és ugyancsak 1500 körüli külföldit is várnak. A kongresszus fő témái a rovarok és a környezet, a fejlődés- és molekuláris-biológia lesznek.

1991 május

Nagy Barnabás

TANULMÁNYUTAK

PADOVAI ELŐADÓÚT. Előadás-sorozatot tartottam a Padovai Egyetem Entomológiai Intézetében 1991 ápr. 20-máj. 12 között újabb európai kártevő problémákról, az agroökoszisztéma és integrált védekezési témakörökből, valamint a pajzstetvek rendszertanáról. Ezek mellett az igen kevés esőszünetekben végzett pajzstetű-gyűjtések során további, az olasz faunára új fajokat (is) sikerült begyűjteni.

1991 május

Kozár Ferenc

A SOROS ALAPITVÁNY ösztöndíjával 1990 októberétől 9 hónapig a Leuveni Katolikus Egyetem (Belgium) Zoológiai Intézetében dolgozom. DeLoof professzor irányításával a rovar-növekedés szabályozó anyagok (juvenil hormon analógok) tesztelését végzem és egyben vizsgálom az afrikai vándorsáska ellen való felhasználhatóságukat.

1991 április

Kiss József

SZŐCS GÁBOR, az MTA NKI kutatója Soros alapítványi ösztöndíjjal 1991 máj. 25-től 3 hónapra É-Amerikába utazik. USA-beli és kanadai kutatóhelyeken rovar-szexferomon vizsgálatokat fog végezni *Heliothis* bagolylepke fajokkal.

1991 május

Nagy Barnabás

GYŰJTŐUTAK - GYŰJTEMÉNYEK

TÜRKMÉNIAI EXPEDICIÓN. Öt-hetes gyűjtőútra indultak -- két csoportban, márciusban -- Csorba G., Fábrián Gy., Herczig B., Hreblay M. és Ronkay G.

SPANYOLORSZÁGI GYŰJTŐUTON vannak Podlussány Attilaék május folyamán.

ÉSZAK-KOREAI GYŰJTŐUTRA indult 1991 máj. 19.-én Vojnits András és Ronkay László. Tervezett visszaérkezés jún. 18.

1991 május

Nagy Barnabás

WIRTH TIBOR GYŰJTEMÉNYE. A Rovarász Híradó 6. számában olvastam, hogy Holéczy Gyula Carabida-gyűjteménye -- amelybe Wirth Tibor Bükk-hegységből származó gyűjteménye is be lett "olvasztva" -- a TTM Állattár Bogárgyűjteményébe került. Ehhez a hírhez szeretnék néhány kiegészítést és pontosítást tenni.

A hányatott sorsú, rendkívül sokoldalú és nagy tudású Wirth Tibor már a háború előtt is jelentős gyűjteménnyel rendelkezett. Ekkor még Kassán élt és főleg Kassa környékén gyűjtött. Ez a gyűjtemény azonban elveszett, amikor a háború után Wirth Tibor minden körülmény között magyarnak vallotta magát és ezért kitelepítették Magyarországra. Ujra kezdte a gyűjtést; eleinte a Hernád völgyében (Garadna), majd a Zemplénben, a Bodrog-vidéken, a Kis-Hortobágyon, a Bükkben, majd amikor ismét elmehetett a Felvidékre -- a Kis-Fátrában, az Alacsony-Tátrában, a Vihorlát-hegységben és máshol is.

Egész sor állatcsoporttal foglalkozott igen behatóan, magas szakmai szinten. Gyűjteménye nagyon gondosan preparált és lelőhelycédulázott, bármely gyűjtő példaképe lehet. Kedvencei valóban a Carabidák voltak, de igen jelentős volt Odonata, Heteroptera, Lepidoptera, Coleoptera, sőt csiga (Gastropoda), madártojás és kisemlős gyűjteménye is. Emellett egész sor magas szakmai színvonalú tanulmányt, csipképoloska- és futrika-határozót készített, valamint jórészt elkészült ágascsapú-rák (Cladocera) határozója is, nagy számú mikroszkópos rajzzal együtt. Publikálásra azonban egyetlen munkája sem került. Igen értékes rovarfotó- és dia-gyűjteménye is volt, de nem lehet megfélekedni néprajzi és numizmatikai tevékenységéről, valamint a kételtűek, hüllők és kisemlősök tartásában, tenyésztésében szerzett tudásáról sem.

Wirth Tibor hirtelen halálával a nagy életmű megszakadt, a gyűjtemény egy része pedig --amelyet senki más sem ismert pontosan --szomorú sorsra jutott. Halála után egy héttel, háza előtt, a szemetes kukák mellett több száz gyűjtődényt, tömegtelen kisebb-nagyobb, részben üres dobozt találtam. Bennük preparált és preparálatlan, részben összetört rovarok (főleg Carabidák), számos értékes fajjal. Az anyag egy részét gyerekek hordták szét.

A gyűjtemény nagyobbik, rendezett része szerencsére megmenekült. A Carabida-gyűjtemény egy része valóban a Holéczy-gyűjteménybe és ezzel most a TTM Állattárába került. A madártojás-, lepke-, poloska-, szitakötő- és csiga-gyűjteményt a miskolci Herman Ottó Múzeum vásárolta meg Wirth Tibor rokonságától, a maradék bogárgyűjteményt és a kisemlősöket pedig én. Utóbbi anyagot a Herman Ottó Múzeum Évkönyve 17. kötetében tételesen ismertettem. A néprajzi és numizmatikai anyag Wirth Tibor rokonságához került.

Hogy ennek a nagyszerű szakembernek örökké csak a meghurcoltatás és a gáncsoskodás jutott osztályrészül, az az előző rendszer(ek) bűne volt. De a gyűjtemény egy részének megsemmisülése és gazdájának életét végigkísérő szakmai elszigeteltség jól mutatja az amatőr gyűjtők és a TTM nem mindfajta felhőtlen kapcsolatát.

1991 április

Gyulai Péter

FÓRUM

KÖRNYEZET ÉS TERMÉSZETVÉDELMI SZAKOSZTÁLY alakult a Magyar Biológiai Társaság keretén belül, 1991 márc. 1.-én, egyelőre ideiglenes vezetőséggel. Terv szerint "Természetvédelmi Közlemények" címmel folyóiratot is szándékoznak indítani. Az új szakosztály várhatóan a természetvédelemmel kapcsolatos minden lényeges elvi és gyakorlati ügy felkarakója, támogatója lesz.

A Szakosztály első közös szakmai programja a Budapest keleti határában lévő Naplás-tó és környékének, illetve a terület természeti értékeinek bemutatása volt máj. 25.-én. A terület -- lakossági kezdeményezés alapján -- védetté nyilvánításra van felterjesztve.

1991 április

Nagy Barnabás

ROVARTANI KUTATÁSOK SOMOGYBAN. A Somogy-megyei Múzeum szervezésében 1985-ben alakult meg a természettudományi osztály. Ezzel újabb lehetősége nyílt a megye területén végzendő rovar-tani kutatásoknak. Miután a tárolási lehetőségek is kialakultak, megindulhatott egy komplexebb, a rovar-tan számos területét magába foglaló szervező, irányító és szponzori tevékenység. A múzeumban elsősorban két rovarcsoport gyűjtése és feldolgozása folyik (Neuropteroidea, Macrolepidoptera), de gyűjteményeket állítunk fel egyéb csoportokból is.

A természetvédelmi kutatások szükségessége tette lehetővé, hogy egy 12-fős kutatógárdával vizsgáljuk a megye területén lévő természetvédelmi körzetek rovarvilágát. Vizsgálataink két-irányúak: a területileg szinte teljesen ismeretlen rovarvilág minél pontosabb feltérképezése, valamint a természetvédelmi szempontból értékes, ritka, esetleg védett fajok védelmi lehetőségeinek tanulmányozása. Megkezdett kutatásaink immár két éve folynak a Boronka-melléki TVK területén. Erről a tipikus belső-somogyi tájegységről eddig 6, a hazai faunára új faj került elő. Az aktuálisan vagy potenciálisan veszélyeztetett fajok számát ötvennél többre becsüljük. Rovar-tani kutatásaink eredményeit 1992-ben szeretnénk önálló tanulmánykötetben is közreadni.

1991 május

Ábrahám Levente

KÜLFÖLDI VENDÉGEK

SVÉD ÉS SVÁJCI ENTOMOLÓGUSOK BUDAPESTEN. B. Hansson és H. Ljungberg a lund-i egyetem állatökológiai tanszékéről 1991 máj. 6-13 között a MTA NKI vendégei voltak,

ahol előadásokat tartottak rovar-szexferomon kutatásaikról. Egyébként velük közös témán is dolgozunk.

Ápr. 22-máj.5 között H.L. Buser, svájci feromon-vegyész is vendégünk volt, akivel ugyan-csak közös kutatási témánk van.

1991 május

Tóth Miklós - Szöcs Gábor

WENK WOLDA PANAMAI ROVARÖKOLÓGUS, a Smithsonian Tropical Research Institute (Rep. Panama, Balboa) vezető kutatója az MTA NKI Állattani Osztályának vendége volt 1991 ápr. 10-17 között. Előadást is tartott a trópusi régiók rovarpopulációinak stabilitási és diverzitási viszonyairól. Kutatási eredményei hosszú időtartamú fénycsapdázáson alapultak.

1991 április

Szentkirályi Ferenc

N. PAPADOPULOS GÖRÖG ENTOMOLÓGUS (Plant Protection Institute, Thessaloniki) márc. 14-17 között a NKI Állattani Osztályán tartózkodott. A görög faunára új pajzstetű fajokkal kapcsolatos dolgozatunk és előadásunk véglegesítésén dolgoztunk.

1991 május

Kozár Ferenc

KRÓNIKA

A 100-ÉVES ÁLLATTANI SZAKOSZTÁLY. A Magyar Biológiai Társaság Állattani és Botanikai Szakosztályai 1991-ben lesznek 100 évesek. Ez alkalomból az Állattani Szakosztály (jelenlegi elnöke Loksa Imre tagtársunk) 1991 novemberében ünnepi ülést tart, amelyen -- mivel az MRT tagok közül számosan tagok az Állattani Szakosztályban is -- bizonyára többen tervez-zük résztvenni. A centenáriumra már korábban ezüst, illetve vörösréz emlékérmeket bocsájtottak ki.

1991 május

Nagy Barnabás

MÓCZÁR MIKLÓS EMLÉKÜLÉS. Móczár Miklós (1884-1971), az MRT alapító tagja halálának 20-éves évfordulójához kapcsolódva Kiskunfélegyházán, a Kiskun Múzeum Honismereti Klubja, a város szülőtte és a helybeli tanítóképző intézet egykori tanára tiszteletére 1991 ápr. 23.-án emlékülést tartott és az 1912-47 között magyar és részben román nyelven, számos kiadásban megjelent tankönyveiből, valamint egyéb pedagógiai és rovar-tani dolgozataiból kis kiállítást is rendezett.

1991 április

Tanács Lajos

TMB VITAÜLÉSEK. A Tudományos Minősítő Bizottság nyilvános vitaüléseket tartott a tudományok doktora fokozat elnyerése tárgyában.

Kozár Ferenc: Pajzstetvek ökológiája és annak növényvédelmi alkalmazása (Márc.27);

Gozmány László: A detritofág molylepkek (Máj.8);

Mészáros Zoltán: Agrárterületek Lepidoptera együttese, a tömegfajok populáció-dinamikája és előrejelzésük alapjai (Ápr.16)értekezésekkel.

A tudományok kandidátusa fokozat elnyerése tárgyában: Vigh Károly: Kártevő földibolha fajok (*Phyllotreta spp.*) rendszertana, alak-tana és életmódja (Coleoptera: Chrysomelidae: Alticinae) értekezéssel szerepelt.

Jún. 4-re kitűzött (kandidátusi) vitaülés: Lövei Gábor: Antropogén élőhelyek futóbogár-együtteseinek szerkezete és táplálkozásökológiájuk.

LÖVEI GÁBOR ÚJZÉLANDI TUDÓSÍTÁSA. "...1990 júliusa óta ösztöndíjasként dolgozom az itteni FM Kertészeti Kutatóközpontjában...Wellingtontól, a fővárostól kb. 100 km-re...Itt is egy agroökológiai progamba kapcsolódtam be, amit tavaly még organikus (vegyszermentes, avagy bio-) mezőgazdasági programnak hívtak...Én a polifág ragadozók lehetséges szerepét kezdtem vizsgálni. Kiwi-gyümölcsösben, gabonaföldön, zöldségkultúrában végzek kísérleteket. Az eddigi talajcsapdázásokból úgy tűnik, hogy a betelepített, ill. inkább behurcolt rovarok a ragadozó faunában is dominálnak. A fajgazdag és sok szempontból különleges, őshonos rovarvilág nem népesíti be a művelt területeket. Futóbogár sokkal kevesebb van, mint Európában hasonló területeken, a ragadozók főleg kaszaspók, hollyvák és pókok..."

"Az Entomological Society of New Zealand anyagi támogatásával egy futóbogár-témát is elkezdtem: az őshonos erdőfoltokban vizsgálom az őshonos futóbogarakat, azt elemelve, hogy milyen nagyságú erdőfoltban hány és milyen faj marad meg. Az északi sziget déli felén leg-alábbis, az eredeti erdős növényzetből nem sok maradt...Eddig összesen 9 rovar-tani előadást

tartottam különböző kutatóintézetekben, egyetemeken és konferenciákon, részben az otthoni agroökológiai kutatásról, részben már az itteni munkám eredményeiből."

1991 március

Lövei Gábor leveléből szemelgette Nagy B.

SZOMSZÉDSÁGBÓL

ROVARÁSZATI HÍREK SVÁJCBÓL (IV.) Jogászati újdonság Svájcban: a törvény által védett rovarok listája. Bár az illetékes szakemberek legtöbbször tisztában vannak azzal, hogy a rovarok védelme elsősorban az élőhelyek védelme és helyes gondozása segítségével valósulhat meg, egyre több "vörös lista" lát napvilágot, melyekből a törvényhozás azt a következtetést vonja le, hogy a listán szereplő rovarokat név szerint kell védelem alá helyezni. Mindez nem is lenne olyan helytelen, ha a legtöbb esetben a dolgok végső kimenetele nem az lenne, hogy a védelem alá helyezett fajokat szigorúan tilos gyűjteni, ezek élőhelye azonban különböző emberi behatásra továbbra is rohamosan gyérül. Úgy látszik, majd csak mire a rovarfajok nagy része valóban kipusztul, akkor jövünk rá végre, hogy nem a sokszor gyilkosokkal egy kalap alá vett gyűjtők, vagy az állítólag rovarok eladásából meggazdagodott milliomosok pusztították ki őket, hanem az élőhelyek megváltoztatása vagy szakszerűtlen gondozása.

Svájc sokáig várt, míg ezen a téren az első kétségbe vonhatóan helyes lépést megtette, hiszen sok más országban már létezik ilyen többé-kevésbé hosszú lista. Itt eddig csak a vörös erdei hangyát védte országos törvény (ennek komoly oka is volt, hiszen a "hangyatojást" korábban etetésre használták és a hangyabolyok nagy részét tönkretették), néhány más rovarfaj csak kantonális (megyei) védelem alatt állott, amit senki sem vett komolyan. Legújabbán megjelent a "Bundesrat" (minisztertanács) egy rendelete, mely 1991-től egy sor rovar országos védelem alá helyez. A lista 27 nappali lepkefajt tartalmaz (köztük szerepelnek kevésbé veszélyeztetett fajok, egy Svájcban még soha sem fogott faj, de hiányzik több valóban veszélyeztetett faj neve -- alulírottak, mint egyetlen főállású svájci lepkésznek, semmi beleszólása az ügybe nem volt!), továbbá az összes szitakötő-faj, néhány hangya-faj és néhány egyéb rovarfaj áll a listán:

Hymenoptera, Formicidae: *Formica rufa*, *F. aquilonia*, *F. lugubris*, *F. polyctena*, *F. pratensis*, *F. truncorum* (a vörös erdei hangyák "csoportja") - Coleoptera: *Lucanus cervus*, *Dorcadion fuliginator* - Odonata: valamennyi szitakötő faj - Mantidae: *Mantis religiosa* - Planipennia, Ascalaphidae: *Ascalaphus* fajok - Lepidoptera, Rhopalocera: *Parnassius apollo*, *P. mnemosyne*, *Papilio machaon*, *Iphiclides podalirius*, *Anthocaris cardamine*, *Colias palaeno*, *Apatura iris*, *Limenitis camilla*, *Neptis rivularis*, *Araschnia levana*, *Polygonia c-album*, *Nymphalis antiopa*, *N. polychloros*, *Argynnis paphia*, *Boloria aquilonaris*, *Eurodryas aurinia*, *Erebia christi*, *E. sudetica*, *Chazara briseis*, *Coenonympha oedippus*, *C. hero*, *Maculinea arion*, *M. alcon*, *M. nausithous*, *M. teleius*, *Everes argiades*, *Lycaena dispar*.

Kérjük tehát Magyarországon is szíves tudomásulvételét annak, hogy ezek a fajok Svájc területén hivatalos engedély nélkül semmilyen formában nem foghatók, oda be nem hozhatók és ki nem vihetők, sem személyesen, sem postán.

1991 március

Rézbányai László (:L.Reser; Natur-Museum Luzern)

SZAKIRODALMI FIGYELŐ

HAZAI ENTOMOLÓGIAI IRODALOM. A Rovarász Híradó terjedelménél és tartalmánál fogva távolról sem vállalkozhat arra, hogy akárcsak a Magyarországon megjelenő entomológiai irodalomról tudósítson. Ilyen áldozatos és mindenképpen hasznos bibliográfiai gyűjtemények Daday Jenő, majd később Krepuska Gyula, továbbá Allodiatorisz Irma munkái óta sajnálatosan elmaradtak, vagy csak igen szűk rész-területekre, vagy alkalmakra szorítkoznak. Persze, lehetne ez másképpen is, hogy csak a közeli osztrák példára hivatkozzak (l. alább).

Szakirodalmi szemlénk a Rovarász Híradóban is csak arra szorítkozhat, hogy néhány fontosabb hazai folyóirat entomológiai tárgyú cikkeire summásan felhívja a figyelmet és esetlegesen néhány olyan külföldi munkáról is megemlékezzen, melyeknek -- valamilyen okból -- hazai aktualitása is van.

Kérjük ezért entomológusainkat, hogy irodalmi búvárkodásaik közepette tudomásukra jutott, elszórtan, vagy rejtettebb helyeken megjelenő, de valamilyen okból aktuálisabb (különösen "hungarica" jellegű) cikkekről, könyvekről küldjenek ismertetőt Híradónknak. Tagtársaink bizonyára érdeklődéssel fogadják ezeket.

1991 május

Nagy Barnabás

ENTOMOLOGICA AUSTRIACA. Irigylésre méltó helyzetben vannak az osztrák entomológusok, már legalábbis ami az utóbbi évtizedek osztrák entomológiai irodalom-jegyzékét illeti. Húsz év termését gyűjtötte össze az a négy részletben megjelent bibliográfiai katalógus, amely az osztrák rovarászok munkáit tartalmazza. Ez idő alatt (1970-1989) 8391 ízeltlábúakkal foglalkozó közlemény látott napvilágot. Az 1991-ben megjelent, az 1985-1989 éveket felölelő -- szép nyomású és igen jól tipografált, szerkesztett -- kötet J. Gepp és S. Zorn munkája.

1991 május

Nagy Barnabás

A CATALOG OF THE WORLD BETHYLIDAE (Hymenoptera: Aculeata). By G. Gordh and L. Móczár. - Mem. Amer. Entom. Inst. Nr. 46. Gainesville, 1990. A többnyire rejtett életmódú, s az entomológusok szeme elé is csak ritkán kerülő paraziták eme világkatalógusa 104 taxont tartalmaz, amelyből Móczár László a 13 taxont tartalmazó Mesitiinae alcsaládot dolgozta fel. A munka nagyságát az is jellemzi, hogy a világ minden táján megjelent és mintegy 53 oldalt kitevő bibliográfiát kellett áttekinteni ahhoz, hogy a minden szükséges részletet tartalmazó, kiváló tipográfiájú katalógus elkészüljön. Kieffer 1914-ben megjelent monografiája után végre ez a katalógus "rendbe tette" e rovarcsoportot. Megemlíthjük, hogy a bibliográfiában Móczáron kívül olyan jól ismert magyar nevekkkel is találkozunk, mint Mocsáry, Szabó, Szelényi és itt találjuk a magyar származású, erdélyi Nagy Károlyt is (C.G. Nagy néven), aki azóta Izraelbe kivándorolva már egészen más néven (Qabir Argaman) folytatja entomológiai munkásságát.

1991 május

Nagy Barnabás

NÖVÉNYVÉDELEM 1991. évi 1. számában a négy rovar-tani tárgyú cikk közül a kaukázusi lepkék migrációjával foglalkozó cikket emeljük ki (Herczig *et al.*). A 2. számában két, a 3. számában is két ízeltlábúakkal foglalkozó tanulmányt találunk.

ORTHOPTERIST JOURNAL címen új folyóirat indul a tágabb értelemben vett egyenes-szárnyú rovarokkal (Orthopteroidea) foglalkozó tanulmányok közlésére.

PROCEEDINGS OF THE 5TH INTERNAT. MEETING OF THE ORTHOPTERIST SOCIETY testes kötete (422 o.) a napokban érkezett Magyarországra. A spanyolországi Valsainban (Segovia), 1989-ben rendezett konferencia anyaga 1990-ben jelent meg a *Bol. Sanid. Veget.* 20. számaként. Felöleli az egyeneszárnyú rovarokkal foglalkozó tudomány valamennyi ágát. A 64. felerészben csak abstract formájában megjelent cikk közül hazai érdekességű az alulírott tanulmánya a marokkói sáska kárpátmedencei "centenáriumára".

1991 május

Nagy Barnabás

BÖRZE HÍREK

NEMZETKÖZI ROVARBÖRZE BUDAPESTEN. Az előreláthatóan szept. 22.-én megrendezendő nemzetközi rovarbörze előkészítő tárgyalásai folynak. Helyszíne várhatóan újból a Kertészeti Egyetem területén lesz.

1991 május

Nagy Barnabás

KEZDŐ GYŰJTŐ. Magyarországi lemezescsapú bogarakat gyűjtök; csere és vásárlás is érdekel. Érdeklődés esetén fajlistát küldök. Cím: 2517 Kesztlőc, Bányász u.9.

1991 április

Nádai László

OLASZ CSERE-AJÁNLAT. Paolo Fontana (Via Marconi 49 A, Isola Vicentina (VI) 36033) rovarcserét ajánl a következő csoportokra: Coleoptera (Ceramb., Scarab., Silphidae x., Oedemer. x., Meloidae x.; Caelifera, Ensifera, Phasmodea, Dermaptera x. Az x-jelzettek számára fontosab-bak.

1991 május

Kozár Ferenc

SZERKESZTŐSÉGI KÖZLEMÉNYEK

ROVARTANI TÁRGYÚ HIRDETÉSEK e helyen közreadhatók -- egyelőre ingyen.

TUD-E ÖN OLYAN ROVARÁSZ HÍRT, amely nem szerepel ebben a Rovarász Híradóban? Ha igen, úgy küldje be szerkesztőségünkhöz!

KÖSZÖNETET MOND a Szerkesztőség Fazekas Judit és Kulcsár Péter tagtársainknak az RH-7 összeállításához nyújtott computeres segítségükért.

* * *